

D. POPOVIĆ, *Bijela noć*

vih kasnijih radova ističe se kvalitetom pala *Sv. Jurja* u crkvi San Giorgio Maggiore u Veneciji. U Dalmaciji se njegove slike nalaze u Splitu (osam kompozicija euharistijske tematike na svodu iznad gl. oltara katedrale, četiri slike na tabernakulu, te šest slika s likovima svetaca i papa u koru iste crkve), dvije pale u crkvi Sv. Križa na Čiovu kraj Trogira, četiri pale u crkvi Sv. Franje u Šibeniku, pala *Čudo u Surianu* kod korčulanskih dominikanaca te pala *Sv. Ivan Evanđelist* u katedrali u Rabu, a vjerojatno je njegova pala *Sv. Jacint* u Opatskoj riznici u Korčuli.

P. je vješt i talentiran slikar, sljedbenik Palmine tradicije s određenim izvornim prizvucima i osobnim crtama, posebice u obradi svjetla i boje kao i u realističkoj tipologiji, te s vrlo svježim detaljima osobito u kompozicijama malena formata. Vezan uz venec. kasnomaniristički slikarski krug, primio je oprezno i diskretno neke elemente baroka koji potpuno prevladava u kasnijim djelima.

LIT.: C. Fisković, Prilog životopisu i djelu slikara Ponzonija, Mogućnosti, 1968, 3. — K. Prijatelj, Matej Ponzone-Pončun, Split 1970. — Isti, Neobjelodanjeni ciklus slikara Mateja Ponzonija-Pončuna, Split 1974. — L. Moretti, Nuovi documenti sul Ponzone e sul Ferabosco, Arte veneta, 1986. — K. Prijatelj, Marginalije o nadbiskupu Markantunu de Dominisu i braći nadbiskupu Sforzi i slikaru Mateju Ponzoniju, Kulturna baština, 1993, 22–23. K. Plj.

POPIJAČ, Izidor (Žiga), naivni kipar (Bednja, 2. I. 1947). U kiparstvu samouk. Radi u terakoti i drvu skulpture i reljefe s temama iz seoskoga života (*Češljanje*, 1987; *Baba krpa hlače*, 1988; *Krist u agoniji*, 1994). Osobito maštovito izrađuje likove životinja (*Puran*, 1988). — Samostalno izlagao u Kutini, Krapinskim Toplicama, Zaprješću i Trakošćanu.

LIT.: G. Ledić, Izidor Popijač (katalog), Zaprješće 1992.

POPOVAČA, gradić Z od Kutine. Tu se nalazio utvrđeni grad *Moslavina* koji se spominje od 1316. Turci ga zauzimaju 1545, a poslije njihova povlačenja propada. Na njegovim su ruševinama grofovi Erdődy podignuli kompleks zgrada u kojima je danas smještena bolnica za duševne bolesti. Prilično velik barokni dvorac, u osnovi zatvoren četverokut s unutrašnjim dvorištem, pred glavnim pročeljem ima izduženu zgradu (1754), manji dvorac iz prve pol. XIX. st.

LIT.: G. Szabo, SG. — S. Pavičić, Moslavina i okolina, u zborniku: Moslavina, I, Kutina 1969, str. 44–45. — Horvat—Matejčić—Prijatelj, Barok. A. Ht.

POPOVIĆ, Dimitrije, crtač i grafičar (Cetinje, 4. III. 1951). Diplomirao na Akademiji u Zagrebu 1976. Isprva (do 1974) rabi ikonografske stereotipe nadrealizma, poznate iz djela Dalija, Bellmera ili Dade Đurića. U sljedećem se razdoblju (do 1979) pojavljuje patetična, herojski stilizirana gesta (s odjekom Michelangela i Meštrovića). Primjetna je obuzetost grčkim mitom, težnja tragičnom sadržaju i sklonost fabuliranju.

Dalji razvitak pokazuje sve odlučniju klasicizaciju rukopisa — s osloncem na visokorenesansne i manirističke modele — i sve ekspresivniju onirizaciju konvencionalnih motiva (*Križni put*, *Judita*). Kontroverzni Popovićev postupak zasniva se na simultanu oblikovanju proturječnih poriva: razaranje uzora odvija se usporedno s njegovom suptilnom rekonstrukcijom. U nizu interpretacija Leonarda evocira segmente poticajne slike tako da jedno djelo postaje materijal drugome djelu, ne gubeći svoj prethodni identitet. Popovićevo je djelo zbroj raznovrsnih poriva: erotskih i kristoloških tema, opscenoga i sakralnoga, nadrealnosti i klasicizma, vizije i deskripcije. Njegov se opus ostvaruje u ciklusima: nizovi kukaca (1972–74), mitološki motivi (1977/78), erotika (1979/80), »komentari« Leonarda (1981/82), *Judita* (1983/84), *Corpus Mysticum* (1985) i *Marilyn Monroe* (1990). P. je majstor pera, olovke u boji i suhe igle. Bavi se i skulpturom, poglavito od kraja 80-ih god. — Samostalno je izlagao u Cetinju (1974), Beogradu (1978, 1983), Zagrebu (1979, 1980, 1981, 1983,

D. POPOVIĆ, *Omaggio a Boccioni*

POREČ

1986, 1988, 1994), Ženevi (1979), Rijeci (1981, 1987), Milanu (1982), Spoletu (1984) i Rimu (1985). Grupno je s uspjehom nastupio u Parizu, s autorima galerije Braumüller (1978) i u Pforzheimu, s Dalijem (1982).

LIT.: Đ. Kadijević, Dimitrije Popović (katalog), Beograd 1978. — V. Bužančić, Dimitrije Popović (katalog), Zagreb 1979. — J. Depolo, T. Maroević i V. Tenžera, Dimitrije Popović, Zagreb 1980. — I. Zidić, Dimitrije Popović (katalog), Zagreb 1981. — M. Penelope, Dimitrije Popović, u knjizi: Corpus Mysticum, Roma 1985. — T. Maroević, Dimitrije (katalog), Zagreb 1988. — J. Depolo, Slikar na tragu novog angažmana, Kontura, 1992, 9–10. — B. Biskupić, Skulptura Dimitrija Popovića, Zagreb 1994. I. Zič.

POPRŽAN, Vesna, kiparica (Zagreb, 13. V. 1952). Diplomirala je na Akademiji u Zagrebu 1977 (I. Sabolić). Bila je suradnica Majstorske radionice A. Augustinčića. God. 1985–92. živjela u SAD. — U plastikama malih dimenzija rabi različite materijale oblikujući skulpturu minimalnim

POREČ, ploča oltarne pregrade u Eufrazijevoj bazilici

intervencijama (*Kriška dragog kamena*, 1980). Potom radi u bronci i stvara višeće asambleže od cementa, žbuke i papira. God. 1988. nastaje instalacija *Jedra*; u *Dokumentarističkom dnevniku 1989–92.* izlaže kolaže, a 1994. instalacije *1000 kućnih crijeptova*. Samostalno izlagala u Zagrebu, Beogradu, Rijeci, Münchenu, Kölnu, Cooperstownu i Bonnu. Izvela je nekoliko umjetničkih akcija u Zagrebu i Dubrovniku.

LIT.: Z. Rus, Skulpture Vesne Popržan (katalog), Zagreb 1982. — D. Matičević, Vesna Popržan (katalog), Zagreb 1985. — Lj. Domic, Vesna popržan (katalog), Zagreb 1994. Z. Kć.

PORAT, ribarsko naselje i lučica Z od Malinske na otoku Krku. J od naselja nalazi se velika ilir. gradina zvana Zidine. Z od naselja, kraj mora, vide se ostaci rim. ladanjske vile i srednjovj. crkve Sv. Martina. Na zap. rubu naselja nalazi se samostan i crkva Sv. Marije Magdalene franjevača trećoredaca glagoljaša. Sadašnja je crkva sagrađena sred. XVI. st. u gotičko-renesansnome stilu; jednobrodna crkva imala je četverokutno svetište s križnorebrastim svodom. Sred. XVIII. st. crkva je barokizirana te su joj pridodane dvije plitke bočne kapele. Na gl. je oltaru poliptih, rad Girolama i Francesca Santacrocea iz 1556. Bočni oltari Sv. Nikole i Sv. Roka podignuti su sred. XVIII. st. U crkvi se nalazi i jedno drveno gotičko raspelo. U samostanu, koji u sadašnjem obliku potječe iz XVII. st., nalazi se zbirka umjetnina (liturgijski predmeti, slike, kipovi, poljodjelsko i ribarsko oruđe iz XVI–XX. st.). Samostanski arhiv posjeduje više glag. rukopisa.

LIT.: A. Badurina, Porat, Zagreb 1980.

A. Bad.

POREČ, grad na Z obali Istre. Pov. jezgra smještena je na poluotoku. Postojanje prirodne luke omogućilo je kontinuitet naseljavanja od prapovijesti do danas; od prve pol. ← I. st. *Parentium* je rim. kolonija, poslije biz. civitas i srednjovj. komuna. Unatoč određenim promjenama koje su uočljive osobito na rubovima stare jezgre, grad je zadržao urbanističko tkivo iz rim. doba u rasporedu ulica, koje se sijeku pod pravim kutom i oblikuju četverokutne inzule. Forum je bio smješten sasvim na zap. strani, gdje se možda već u prapov. doba nalazilo kulturno središte; vidljivi su ostaci monumentalnoga kapitolijanskoga hrama (II. st.), koji zatvara forum sa zap. strane. Dijelovi kolonade sjev. od njega pripadaju peribolu, koji je s tri strane zatvarao prostor kapitolija. Gradske su zidine pratile oblik poluotočica, a njihova se linija u biti nije mijenjala od rim. vremena sve do XVIII. st., kada započinje njihovo rušenje. Iz rim. je doba kratki potez zidina sjev.

POREČ, odnos suvremenoga i antičkoga urbanog rastera (po R. Ivančeviću)

od Eufrazijeve bazilike (iskopan i djelomično restauriran 1960), a možda i ostaci jednostavnih četverokutnih kula, koje se naziru na ist. strani grada.

P. postaje prvo istarsko biskupsko sjedište već na prijelazu III/IV. st., o čemu svjedoči natpis s kraja IV. st. u kojemu se spominju prijenos kostiju biskupa i mučenika Maura i prvotna crkva (ecclesia primitiva), obnovljena i povećana tom zgodom. Arheol. istraživanjima (1889–95, 1967) na prostoru sjev. od Eufrazijeve bazilike otkriven je najstariji crkv. prostor iz druge pol. III. st., smješten u jednoj većoj prostoriji rim. kuće u blizini gradskih vrata. Na tome je području i sjev. od njega postupno izgrađen u IV–VI. st. monumentalni kompleks crkv. građevina (→ *Eufrazijana*). Tijekom stoljeća porečka je katedrala obogaćivana raznim umjetninama; kamenu raku Sv. Maura i Eleuterija izradili su Benvenuto i Nikola iz Ancone (1247, nalazi se u memorijalnoj kapeli), monumentalni ciborij s mozaikom naručio je biskup Oton 1277, renesansni pozlaćeni antependij nabavio je biskup Ivan